

СТВОРЕННЯ ЦЕНТРУ ПСИХОЛОГО-ПСИХІАТРИЧНОЇ І ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ – ОДИН З ШЛЯХІВ ПОБУДОВИ ЄДИНОЇ СИСТЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І НАДІЙНОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ І ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР ТУРКМЕНИСТАНУ

⁶Галдецька І.Д., ⁶Золотарьова О.А., ²Какаджанов Т.А., ⁵Крупська О.О.,
³Мадусайнов Б.Р., ¹Сергієнко А.В., ⁴Сергієнко Т.А., ⁶Цвігун А.В.

¹Українська військово-медична академія

²Міністерство оборони Туркменістану

³Державна Прикордонна Служба Туркменістану

⁴Департамент контррозвідки СБ України

⁵Військово-медичне управління СБ України

⁶Міністерство внутрішніх справ України

Резюме: У статті вперше проаналізовано сучасний стан побудови, дислокації і технічного оснащення Збройних Сил Туркменістану. Дана соціо-демографічна характеристика мобілізаційних ресурсів Армії, Флоту, Прикордонних військ і спеціальних служб Туркменії. Висвітлені адаптовані й апробовані зміни до навчальних програм підготовки військових психологістів кваліфікаційного рівня магістр. Вперше запропонована організаційно-штатна структура побудови єдиної системи психологічної безпеки і надійності особового складу Збройних Сил і правоохоронних структур Туркменістану.

Ключові слова: психологічна безпека, надійність персоналу, психофізіологічний добір, автоматизована база персональних даних (регістр), медико-географічна розвідка, психогігієна, психопрофілактика.

Вступ. Туркменістан – країна з невеликим населенням, яке розподілене на значній території. Держава оточується сусідами, які є не ворожими, але більш міцнішими демографічно: Туркменія – близько 4,5 млн. чол., Азербайджан – близько 7,5 млн. чол., Казахстан – близько 17 млн. чол., Узбекистан – близько 25 млн. чол., Афганістан – близько 20 млн. чол., Іран – близько 65 млн. чол. Таке положення, а також відсутність явних ворогів, визначили нейтральний статус Туркменістану. Туркменія не підписувала «проросійську» Угоду про колективну безпеку, не входить у "проатлантичний" блок ГУАМ (Грузія, Україна, Азербайджан, Молдова і Узбекистан). Підкреслено нейтральну позицію посідав Туркменістан й стосовно подій в Афганістані – підтримував рівні взаємини с режимом талібів, а згодом і з Північним Ал'янсом. Навіть після подій 11 вересня війська союзників так і не з'явилися на території Туркменістану. Зокрема, Туркменістан відмовив Німеччині у користуванні військовою авіаційною базою. ["Эхо Москвы", 7 января 2002 г.].

3 Казахстаном прикордонних спорів не виникає. Проте Астана занепокоєна транзитом афганських наркотиків через ділянки афгано-туркменського кордону у районі Кушка.

Взаємини з іншим сусідом – Узбекистаном, в Ашгабада були традиційно дружніми. Діяв спрощений прикордонний режим через те, що у Туркменістані мешкають багато узбеків і каракалпаків, аналогічно й в Узбекистані. Більш того, багато родів походять від поріднених племен. Після вибухів у Ташкенті і озброєних зіткнень у Дашогузькому районі візовий режим з 2002 року посилено. [“Туркменистан укріплює свої границі”, Інформаційно-аналитический центр Кыргызстана, 24.01.2012.].

Перед туркменським оборонним відомством постала гостра проблема комплектації армії національними офіцерськими кадрами. За часів СРСР прошарок офіцерів-туркмен був незначним. До 80% становили росіяни, українці, вірмени. На сьогодні ситуація значно покращилась – вже 70-80% офіцерів складають національні кадри. В Ашгабаді створені Військовий інститут Міністерства оборони і Академія національної безпеки. Укладені угоди з Росією, Україною, Туреччиною, Пакистаном щодо підготовки офіцерських кадрів. Участь Туркменістану у програмах НАТО дозволила використовувати навчальні центри Ал’янсу. Так, протягом 1999 – 2000 років у рамках американської програми військового навчання (International Military Education and Training) при Міністерстві оборони США 13 туркменських військовиків пройшли стажування з оперативно-тактичних дисциплін, артилерійської і інженерної розвідки. [FAS, Foreign Military Training and DoD Engagement Activities of Interest, Vol. 1, Joint Report to Congress, DOS Foreign Policy Objectives, 24.04.2012.].

Для створення єдиної системи психофізіологічного забезпечення Збройних Сил і правоохоронних органів Туркменістану до Української військово-медичної академії направлена група військових лікарів з метою дворічної післядипломної підготовки з військової психофізіології за кваліфікаційним рівнем магістр. Результати навчання і науково-практичних досліджень цієї групи військових лікарів, а також досвід, накопичений Регістром МВС СРСР - МВС України, став основою для розробки пропозицій, що пропонуються авторами даної статті [6; 16; 17].

Новизна роботи. Вперше, з позицій організації і тактики військово-медичної служби, проаналізовано кількісно-демографічний і професійний склад Збройних Сил і спеціальних служб Туркменістану.

Вперше запропоновані і апробовані зміни до навчальних програм з підготовки магістрів за фахом військова психофізіологія з урахуванням специфіки регіону і потреб спеціальних служб Туркменістану.

Вперше розроблена і запропонована організаційно-штатна структура з психологічної безпеки і професійної надійності особового складу Збройних сил і правоохоронних структур Туркменістану.

У Туркменістані традиційно зберігається міцний родо-племінний уклад. Дотепер налічується декілька племен, які розподіляються на клани і роди. Наприклад Туркменбаші походив з племені Теке і клану Геоктепе. Теке, мешканці Копет-Дагу – здавна були войовничим народом, займалися конярством, практикували «аламан» - розбійницькі набіги на персів і узбеків. Тільки представники Теке мали право носити папахи білого кольору. Вони користуються перевагами при вступі до Військового інституту і до Академії

національної безпеки. Представники племені Йомут (Йомуд) – землероби, які мешкають у долинах рік Аму-Дар'я, Мургаб і Теджен. Пустельні райони Кара-Кумів - це місто проживання жителів пісків, скотарів племені Сарике (салор або кумлі). Ще є народи Ерсарі, Геклен, Човдур, Алілі, Ак-І'оюнлі (Біла вівця), Гара-гоюнлі (Чорна вівця). До речі – останні два племені колись мали власні держави у складі стародавнього Ірану і Анатолії. Клани Салир-Киник, Язир і Кайу-Баят походять від стародавніх племен огузів.

Збройні сили Туркменістану. Чисельність Армії Туркменії лімітована нейтральним статусом країни. Проте, через політичні зміни у світі і в Центрально-азійському регіоні Туркменістан вирішив збільшити власні збройні сили з 50000 до 100000 чоловік.

Військові округи Збройних сил Туркменістану розташовані за територіальним принципом у п'яти областях (вেলাятах): Ахалський (Ашгабад), Балканський (Балканабад), Дашогузький (Дашогуз), Лебапський (Туркменабад) і Марійський (Мари). Людський призовний ресурс (15 - 49 років) складає близько 1,5 млн. чол. Щорічно призовного віку сягають близько 56 тис. чол. Термін строкової служби становить 2 роки (ВМС – 2,5 роки), після ВМЗ – 1,5 роки. Найкрупніші гарнізони, що залишилися від ТуркВО СРСР, дислоковані у районах Кизил-Арвата, Кушки і Ашгабада. Розпочата трансформація дивізій у бригади. Основними напрямками розвитку збройних сил є: переоснащення і модернізація військової техніки; підвищення професіоналізму військовиків через регулярні масштабні тактичні навчання і стрільби; навчання особового складу поводженню з технікою і зброєю нових поколінь; підтримка постійної боєздатності частин і підрозділів. Особливість діяльності збройних сил пов'язана з переводом їх на самозабезпечення. Тому багато часу солдатів забирають сільськогосподарські роботи і будівництво.

Сухопутні війська мають змішану структуру. Найоснащеними й наймобільнішими тобто найбоєздатнішими є артилерійські і танкові частини. Згідно даних IISS The Military Balance на 2012 рік Сухопутні Війська Туркменії мали на озброєнні наступну техніку: до 600 танків Т-90С і Т-72; понад 1000 БМП і БТР: БМП-1/БМП-2/БМП-3, БРМ-1К, БРДМ/БРДМ-2, БТР-90 «Росток»; близько 500 одиниць артилерії калібром понад 100 мм: протитанкова пушка МТ-12, протитанкова керована ракета «Малютка» (ПТРК), «Конкурс» (ПТРК), «Штурм» (ПТРК), «Метис» (ПТРК). Реактивні системи залпового вогню: БМ-21 «Град», БМ-21 «Град-1», БМ-27 «Ураган», БМ-30 «Смерч». Артилерійські системи: 2С9 «Нона-С», 2С1 «Гвоздика», 2С3 «Акація», 122-мм гаубиця Д-30, 152-мм пушка-гаубиця Д-1, 152-мм пушка-гаубиця Д-20, ПМ-38. В рамках модернізації ППО Сухопутних Військ в Україні закуплені новітні радіолокаційні системи «Кольчуга», здатні непомітно визначати надводні, наземні і повітряні цілі. Туркменія єдина з країн СНД, що не підписала Угоду про контроль за системами «Гла» і «Стріла».

Дислокація частин: 2-а навчальна МСД ім. Алі-Арслана (колишня 61-а) - м. Теджен; 3-я МСД ім. Байрам-Хана (колишня 84-а) – Ашгабад; 11-а МСД ім. Султана Санджара (357-а, колишня 88-а) – Кушка, Серхетабад; 22 МСД ім. Атамурата Ніязова (колишня 58-а) – Кизил-Арват, Сердар; 4-а МСБ ім. Тогрул-Бега; 5-а МСБ ім. Чагри-Бега; 6-а МСБ ім. Герогли-Бега; 152-а ДШБ (м. Мари);

парашутно-десантний полк (м. Ашгабад); ракетна бригада (ОТРК-9К72); арт.бригада (152-мм гаубиці 2А-65 «Мета-Б») м. Ашгабад; реактивний арт.полк (220-мм 16-ті ствольні РС30-9П140 «Ураган») – м. Ашгабад; 2 зенітно-ракетні бригади ППО; інженерно-саперний полк – м. Ашгабад; центральний військовий полігон – м. Келат. Чисельність Сухопутних військ наближається до 30 тис. чол., а разом з ВПС і ППО близько 40 тис. чол.

Військово-повітряні сили Туркменістану. Після розділу Туркестанського військового округу між країнами Центральної Азії до власності Туркменістану перейшло потужне авіаційне угруповання, що розташовано на двох авіаційних базах у районі Мари і Ашгабаду. На озброєнні ВПС знаходяться 250 вертольотів і літаків різних систем: L-39 – 2 одиниці, МіГ-21 – 3 одиниці, МіГ-23/МіГ-23УБ – 172 одиниці, МіГ-25 – 24 одиниці, МіГ-29 – 24 одиниці, Су-25 – 46 одиниць, Су-17М3 – 65 одиниць, Ту-154Б – 2 одиниці. ВПС на сьогодні є найбоєздатнішою структурою Збройних Сил Туркменістану. Вони використовуються для патрулювання Каспійського моря, компенсуючи тим самим недостатню потужність флоту, що розвивається. Чисельність ВПС складає 4,3 тис. чол. [Э. Эфегил, А. М. Олжай, Х. Кыдык, "Сотрудничество Туркменистана с международными и региональными организациями", "Центральная Азия и Кавказ", 24.04.2002, стр. 3].

Військово-морський флот Туркменістану підпорядкований командуванню прикордонних військ (незабаром отримає самостійний статус). Головна військово-морська база розташована у м. Туркменбаші (колишній Красноводськ). У містечку Келиф на річці Аму-Дар'я дислокована річкова флотилія. Чисельність флоту разом з береговими службами становить до 2000 осіб.

На озброєння сил берегової варти поступили з України нові патрульні катери (з 20 запланованих): «Калкан-М», «Сайгак» (проект 14081) і «Гриф-Т» (проекти 1400 і 1400М). Цей тип катерів ефективно використовують прикордонні, митні і поліцейські служби. Іран передав у довгострокову оренду есмінець і сім кораблів берегової охорони. У рамках співробітництва із США на озброєння ВМФ Туркменії поступив патрульний катер класу Point Jackson (PB 129 "Mergen"). Росія передала два патрульних катери «Соболь». Від колишньої 228-ї бригади кораблів охорони водного району Каспійської флотилії СРСР залишились: вартовий катер проекту 205М, патрульний катер проекту 14081, базовий тральщик «Корунд» проекту 1252 і два десантно-штурмових катери на повітряній подушці проекту 1205. На острові Огурджали – береговий пост спостереження і зв'язку військово-морських сил і окремий навчальний береговий ракетний дивізіон Каспійської флотилії – пос. Джафара.

У 2011 році на озброєння ВМФ прийняті два ракетних катери проекту 12418. У лютому 2012 року на підприємстві Державної прикордонної служби розпочато будівництво прикордонно-вартового кораблю «Аркадаг».

Створена окрема бригада морської піхоти.

Проте, на даний момент ВМФ Туркменістану менш розвинений і потужний, ніж флоти інших держав Каспійської акваторії. Російська Каспійська флотилія після розподілу у 1992 налічує 2 есмінці, 12 вартових кораблів й понад 50 катерів, без урахування кораблів забезпечення. 15 бойових кораблів і

50 кораблів забезпечення разом з головною військово-морською базою перейшли у власність Азербайджану. У 1993 році декілька кораблів передані Росією на користь Казахстану. У 1997 році Росія посилила Каспійську флотилію тральщиком «Магомед Гаджієв», частинами морської піхоти і вертольотами Ка-25 і Ка-27. Вік кораблів становить 18 – 30 років. Нова Головна база розташована під Астраханню (Затон).

Бази ВМС Казахстану (Сили берегової варти) знаходяться у Актау і Атирау. Окрім кораблів, отриманих від Росії, ще 10 катерів отримані від США і Німеччини. Власними силами на верфях м. Уральськ збудовані три кораблі берегової охорони. Розпочато будівництво ще двох кораблів.

ВМС Ірану представлені на Каспії силами 4-го військово-морського району з основною базою у Бондарі Ензелі (Bandare Anzelli) і допоміжною – у Ноушахрі (Nowshahr): 50 бойових кораблів і кораблів підтримки, підводний човен класу «Кило», корпус морської піхоти, сили берегової варти і морська авіація. Чисельність особового складу понад 3000 осіб. Планується збільшити сили військово-морського району вдвічі.

Розвиток і посилення ВМФ – серед пріоритетних завдань Уряду Туркменістану. Бурно розвивається буровий флот. Розвідані запаси газу і нафти за різними оцінками становлять від 5,5 до 11 млрд. кубічних метрів. Через невизначеність правового статусу Каспію у Туркменістану є певні тертя з Азербайджаном на морських свердловинах родовищ: "Кяпаз", "Азері" і "Чираг". [Н. Алиев, Х. Исмаилова, "Ашгабат приступає к полномасштабной добыче нефти на Каспии", Caspian.ru, 26.06.2011.].

Масштабні бойові дії навряд чи можливі, проте збройні провокації з боку Азербайджану цілком вірогідні. [Э. Мирзоев, "Военные приготовления на Каспии", www.russianseattle.com, 30.05.2012; Turkmenistan.ru, "Президент Туркмении посетил дислоцированные на Каспии воинские подразделения", 31.05.2012.].

Державна прикордонна служба. Останнім часом Туркменія значно посилила свої прикордонні сили. Створені три нових загони: на кордоні з Казахстаном (довжина кордону 380 км), на кордоні з Афганістаном поблизу м. Керки (довжина кордону 850 км) і на перетині кордону з Афганістаном і з Узбекистаном (довжина кордону 1621 км) – Койтендагський загін. Створення нових загонів і загальне посилення прикордонних військ досить своєчасне через велику подовженість зовнішнього кордону і напружене становище у Афганістані через присутність там військового контингенту США. Часті бомбардування призвели до накопичення великої кількості біженців на афганотуркменському кордоні. Оголошена мобілізація офіцерів запасу, більшість з яких направлена саме у прикордонні війська. На сьогодні є такі прикордонні загони: Небіт-Дагський (колишній 135-й), Кара-Калінський, Бахарденський (колишній 71-й), Каахкінський (колишній 46-й), Серахський (колишній 47-й) – на кордоні з Іраном; Кушкінський, Тахта-Базарський (колишній 68-й), Койтендагський – на кордоні з Афганістаном, Атамурадський (Керки), Фарабський – на кордоні з Узбекистаном; Бекдашський (Туркмено-Казахстанський кордон) і Ашгабадський повітряний КПП. На річках Аму-Дар'я (кордон з Афганістаном) і Атрек (кордон з Іраном) на озброєнні

Державної прикордонної служби Туркменістану від колишнього 46-го дивізіону прикордонних катерів і загону прикордонних річкових катерів Середньоазійського прикордонного округу КДБ СРСР залишилися 5 патрульних катерів (проект 1400) – з базуванням у Красноводську і 6 малих прикордонних катерів «Аїст» (проект 1398) – з базуванням у п. Келиф. Особовий склад Державної прикордонної служби налічує близько 12 тис. чол.

Спеціальні служби і правоохоронні структури. Кількісний склад органів і військ МВС, органів і військ КНБ, а також охорони президента не публікується. Приблизно їх можна оцінювати у кількості 25 – 27 тис. осіб.

Зміни до навчальних програм підготовки військових психофізіологів Туркменістану кваліфікаційного рівня магістр. Зміни до навчальних програм з підготовки магістрів за фахом військова психофізіологія запропоновані і апробовані з урахуванням специфіки регіону і потреб спеціальних служб Туркменістану. У вдосконаленні навчальних програм брав участь творчий колектив у складі: полковник медичної служби, кандидат психологічних наук, доцент Дорошенко М.М.; полковник міліції у відставці, професор кафедри, кандидат медичних наук, доцент Сергієнко А.В.; майор міліції, магістр права і оперативної психології Галденцька І.Д.; капітан медичної служби Сергієнко Т.А., головний спеціаліст Команди 4001 Управління військової контррозвідки Департаменту контррозвідки СБ України, лікар хірург-травматолог і військовий психофізіолог.

Перегляду підпали три навчальні програми:

1. «Психіатрія» (загальний обсяг 128 годин). Тема 1. Актуальні питання психіатрії та основні психопатологічні симптоми і синдроми. Доповнена розділами: Стан психічної дизадаптації. Особливості психолого-психіатричного і медико-психологічного забезпечення надійності особового складу органів і військ МВС України – органів і військ Служби безпеки України – Служби Зовнішньої розвідки України і Головного управління розвідки Збройних Сил України – Державної прикордонної служби України – Управління державної охорони України – Державної податкової адміністрації України тощо. Тема 2. Акцентуації характеру і розлади особистості. Доповнена розділами: Заходи оперативно-бойової психофармакології і токсикології. Критичні стани оперативного працівника, методи психоінформаційного впливу на особистість. Засоби керування особистістю. Військово-лікарська і судово-психіатрична експертиза. Тема 3. Психічне недорозвинення. Доповнена розділами: Використання випадків психічного недорозвинення в оперативно-психологічних заходах. Судово-психіатрична і військово-лікарська експертиза. Тема 4. Невротичні стани, стани, пов'язані зі стресом і соматоформні розлади. Доповнена розділами: Військово-лікарська і судово-психіатрична експертиза. Психогігієна та психопрофілактика в умовах Збройних Сил України. Поняття про оперативно-бойову психічну травму. Радіаційно-токсична травма. Основи судово-психіатричної експертизи.

2. «Психофізіологія екстремальних станів» (загальний обсяг 216 годин). Повністю оновлена і складалася з наступних тем: Тема 1. Актуальні питання психофізіології екстремальних станів і психіатрії катастроф. Організація психофізіологічної і психопрофілактичної допомоги при екстремальних станах

в ЗС України та інших силових структурах (МВС-СБУ-СЗР-ДПС). Особливості організації психофізіологічного добору кандидатів для виконання особливо екстремальних завдань (бойові дії, пожежогасіння, рятувальні роботи, оперативне впровадження в агресивне середовище (оточення), літерні оперативно-технічні заходи, робота під прикриттям тощо.). Тема 2. Нервово-психічна нестійкість (НПН) і посттравматичні стресові розлади (ПТСР). Визначення понять. Екстремальні і критичні стани військовослужбовців і оперативних працівників, методи психоінформаційного впливу на особистість і свідомість. Діагностика оперативно-бойової психічної травми. Нервово-психічна нестійкість і ПТСР. Вплив оперативно-бойової психічної травми на перебіг бойової хірургічної травми. Поняття про радіаційно-токсичну травму. Особливості психофізіологічних екстремальних станів залежно від різних клімато-географічних умов. Особливості надання допомоги після виконання роботи під оперативним прикриттям або виводу із оперативного впровадження. Тема 3. Організація психофізіологічного і психопрофілактичного забезпечення екстремальних станів (на конкретних прикладах). Організація психофізіологічного і психопрофілактичного забезпечення військовослужбовцям під час бойових дій в Афганістані, Таджикистані, Чечні. Особливості організації психофізіологічного і психопрофілактичного забезпечення оперативного складу органів і військ МВС-СБУ-ГУР-СЗР-ДПС при різних видах екстремальних станів (на конкретних прикладах): бойові дії, рятувальні роботи під час вибуху нафтопроводу, аварії на хімічному підприємстві, на АЕС, при землетрусі і повені тощо. Медична і медико-географічна розвідка, медичне сортування. Розрахунок чисельності санітарних втрат нервово-психічного профілю. Правило «трьох п'ятирок». Розрахунок сил і засобів для здійснення психофізіологічного і психопрофілактичного забезпечення в різних екстремальних ситуаціях. Тема 4. Організація психофармакологічної корекції екстремальних психофізіологічних станів. Загальні принципи психофармакологічної підтримки оптимальної діяльності в екстремальних умовах. Індивідуально-особистісний аналіз стреспротективної дії фармакологічних препаратів. Фармакологічний захист операторів в умовах: монотонії, ортостатичних і статокінетичних навантажень, вестибулярних впливів, високих температур і дегідратаційного виснаження, низьких температур і холодного стресу (переохолодження), кисневого голодування і гіпоксії, токсичного стресу, радіаційного впливу. Огляд засобів оперативно-бойової психофармакології і токсикології. Методи психофармакологічного і психоінформаційного впливу на особистість і свідомість. Застосування технологій зміненої свідомості для подолання наслідків оперативно-бойової психічної травми.

3. «Спеціальна психофізіологія» (загальний обсяг 216 годин). Повністю оновлена і складалась з наступних тем: Тема 1. Актуальні питання спеціальної психофізіології. Особливості організації психофізіологічного і психопрофілактичного забезпечення особового складу підрозділів спеціального (особливого) призначення органів і військ ЗСУ-МВС-СБУ-СЗР-ДПС. Особливості організації психофізіологічного добору кандидатів для виконання особливо екстремальних завдань (бойові дії, пожежогасіння, рятувальні роботи,

оперативне впровадження в агресивне середовище (оточення), літерні оперативно-технічні заходи, робота під прикриттям тощо.). Тема 2. Особливості психофізіологічного і медико-санітарного забезпечення особового складу залежно від різних клімато-географічних умов і специфіки професійної діяльності: бойові плавці, водолази, вибухотехніки, снайпери, гірничі егері, оперативні водії, парашутисти, бійці груп захоплення, розвідники, розвідники-агентурники, переговорники тощо. Особливості психофізіологічного і психопрофілактичного забезпечення офіцерів негласного апарату внутрішньої розвідки МВС-СБУ-ДПС. Тема 3. Спеціальне психофізіологічне і психолого-психіатричне забезпечення агентурно-оперативної роботи органів МВС – СБУ – СЗР – ГУР - ДПС. Переговорний процес. Розвідувальне опитування. Зовнішнє спостереження. Оперативна установка. Розвідувальний пошук. Оперативне впровадження. Робота під прикриттям. Тема 4. Спеціальні психофізіологічні аспекти оперативно-бойових психофармакологічних і токсикологічних заходів. Отрути, антідоти. Методи психофармакологічного і психоінформаційного впливу на особистість і свідомість. Критичні стани оперативного працівника, застосування технологій зміненої свідомості для підтримки оперативно-агентурних і оперативно-технічних заходів. Поняття про гіпноз і навіювання. Технології Рей-Кі та ін. Лай-детектор (поліграф). Експрес-технології проведення допиту. Поняття про психолінгвістику. Організація психофармакологічної корекції екстремальних психофізіологічних станів.

Організаційні питання створення єдиної служби психологічної безпеки і надійності особового складу Збройних Сил і правоохоронних органів Туркменістану. Для забезпечення комплексу психопрофілактичних, психофізіологічних, психолого-психіатричних, оперативно-психологічних, психолінгвістичних, поліграфологічних (та ін.) заходів, спрямованих на психологічну безпеку і надійність особового складу пропонується створити централізовану структуру на засадах самостійної юридичної особи – мобільний «Медико-експертний центр спеціального призначення «Регістр» Збройних Сил Туркменістану. Начальник Центру одночасно є Головним психіатром-експертом Збройних Сил. Заступник начальника центру – є Головним експертом-психофізіологом Збройних Сил і одночасно очолює лабораторію (на правах відділу) психофізіологічних експертиз, яка складається з трьох старших психофізіологів-експертів, які відповідають за окремі види Збройних Сил: перший – Сухопутні війська і війська ППО; другий – за ВПС і навчальні заклади оборонного спрямування; третій – за ВМФ і Державну прикордонну службу. Начальникові Центру безпосередньо підпорядковані: старшина Центру (військовий фельдшер-водій); бухгалтерія Центру; сектор спеціальних заходів (на правах відділення) у складі старшого експерта-поліграфолога, старшого офіцера фармаколога-токсиколога і військового фельдшера-лаборанта; пересувна лабораторія психодіагностики, службових розслідувань і медико-географічної розвідки (на правах відділу) у складі старшого психолога-експерта, старшого експерта-психіатра (психолінгвіста), старшого офіцера інженера-програміста і військового фельдшера-дозиметриста.

Окрім суто експертних завдань планується доручити Центру створити персональний автоматизований банк даних (регістр) на:

– офіцерський склад Збройних Сил і спеціальних служб, який проходить тестування;

– кандидатів до вступу на навчання у ВНЗ оборонного спрямування;
– випускників військових і правоохоронних навчальних закладів;
– кандидатів на зарахування до резерву керівних кадрів;
– кандидатів на службу у підрозділах особливого ризику і спеціального призначення;

– водолазних спеціалістів, бойових плавців, снайперів, вибухотехніків тощо;

– військовиків десантно-штурмових підрозділів і миротворчих контингентів;

– тактико-технічні характеристики військової техніки і озброєння, які мають специфічну ушкоджуючу дію на організм обслуговуючого персоналу;

– особливості клімато-географічних, медико-географічних й екологічних умов середовища існування особового складу по місцям дислокації військових частин і підрозділів.

Таким чином, банк даних Центру (регістр) складатиметься з спеціалізованих підрегістрів: соціо-генетичного (паспортні і демографічні дані, гаплотип); психофізіологічного (первинні акти ПФЛ на момент зарахування на службу; і акти ПФЛ при наступних пересуваннях по службі); медичного (первинний акт ВЛК на момент зарахування на службу; повторні акти ВЛК; дані щорічних медичних оглядів тощо); медико-географічного і професійного (особливості професійної діяльності – компоненти ракетного палива, радіаційне та інше випромінювання).

Висновок: Створення «Медико-експертного центру спеціального призначення «Регістр» Збройних Сил Туркменістану і автоматизованої персональної бази даних на особовий склад дозволить розв'язати провідну проблему – забезпечити психологічну безпеку і надійність військовиків і правоохоронців Туркменістану.

Література:

1. Безпека офіцерів апарату внутрішньої розвідки: психофізіологічний і психопрофілактичний аспекти // Проблеми військової охорони здоров'я // Збірник наукових праць Української військово-медичної академії.- Київ: УВМА, 2012.- Вип. 33.- С. 279 – 292.

2. До питання створення єдиної системи психоінформаційної безпеки та психофізіологічного забезпечення населення, як невід'ємної складової частини національної безпеки України // Матеріали Всеукраїнської з міжнародною участю конференції “Проблеми безпеки Української нації на порозі XXI сторіччя”.- Київ, Чернівці, 1998.- Частина I.- С. 202 - 209.

3. До питання патогенезу бойової (оперативної) психічної травми // Збірник праць науково-практичної конференції, присвяченої п'ятирічному ювілею Ірпінського військового госпіталю.- К.: "Дія", 1999.- С. 109 - 112.

4. Значення оперативно-бойової психічної травми в патогенезі та клініці бойової хірургічної травми (Афганістан – Таджикистан – Чечня) // Архів психіатрії.- 2003.- № 2 (33).- С. 68 – 71.

5. Індивідуально-особистісний аналіз стрес-протективної дії фармакологічних засобів // Проблеми військової охорони здоров'я: Збірник наукових праць Української військово-медичної академії.- Київ: УВМА, 2000.- Вип. 6.- С. 88 – 100.
6. К вопросу о построении концепции Государственного Регистра Украины: Информационно-методическое издание.- К.: МВД Украины, 1992.- 16 с.
7. Корекція астенічних станів – один із шляхів подолання наслідків оперативно-бойової психічної травми // Проблеми військової охорони здоров'я: Збірник наукових праць Української військово-медичної академії.- Київ: УВМА, 2001.-Вип. 8.- С. 271 – 277.
8. Медико-психологічні і психіатричні аспекти медицини катастроф // Експериментальна і клінічна медицина.- Харків, 2000.- № 3.- С. 89 – 99.
9. Основні напрямки психопрофілактичної підтримки оперативного (професійного) довголіття військовиків і правоохоронців // Збірник праць науково-практичної конференції, присвяченої п'ятирічному ювілею Ірпінського військового госпіталю.- К.: "Дія", 1999.- С. 112 - 115.
10. Особиста безпека людини: вплив катастроф і воєн на психічне здоров'я особистості і суспільства / Проблеми військової охорони здоров'я // Збірник наукових праць Української військово-медичної академії.- Київ: УВМА, 2005.- Вип. 16.- С. 12 – 17.- інв № 139.
11. Особливості подолання психіатричних наслідків при землетрусі у Вірменії і залізничній катастрофі у Башкортостані // Експериментальна і клінічна медицина.- Харків, 2000.- № 3.- С. 79 -- 88.
12. Принципи розробки уніфікованих технологій та організації тестування, а також визначення професійно важливих якостей спеціалістів, зайнятих на роботах з підвищеною небезпекою: Методичні рекомендації/ Психоінформаційна і психофармакологічна підтримка професійного (оперативного) довголіття та оптимальної діяльності здорової людини в екстремальних умовах: Навчальний посібник / за ред. Б.В. Западнюка, А.В. Сергієнка.- К.: РВЦ НАВС України, Дніпропетровськ: ТОВ "Баланс-Клуб", 2005.- 560 с.- Додаток № 35.- С. 352 – 378.
13. Психодіагностика и психотерапевтическая коррекция соматоформных расстройств у сотрудников разведки МВД / Проблеми військової охорони здоров'я // Збірник наукових праць Української військово-медичної академії.- Київ: УВМА, 2006.- Вип. 17.- С. 11 – 16.
14. Розвідка МВС і психолого-психіатричні аспекти хімічних катастроф / Проблеми військової охорони здоров'я // Збірник наукових праць Української військово-медичної академії.- Київ: УВМА, 2011.- Вип. 30.- С. 406 – 417.
15. Современные данные организации и тактики медико-психологической службы в экстремальных условиях / Проблеми комплексної медико-психологічної реабілітації в умовах санаторно-курортних закладів осіб, що зазнали впливу екстремальних ситуацій: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 10 – 11 березня 2011 року у м. Судак.- К.: МОЗ України, МВС України, МНС України, 2011.- С. 98 – 100.

16. Український військово-медичний реєстр і концепція радіаційно-токсичної травми / Проблеми військової охорони здоров'я // Збірник наукових праць Української військово-медичної академії.- Київ: УВМА, 2012.- Вип. 31.- С. 413 – 425.

17. Центральна служба психопрофілактичного та оперативнопсихологічного супроводження – один із факторів забезпечення заходів підвищення надійності особового складу та боротьби з корупцією у Державній податковій адміністрації України // Збірник наукових праць Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних Сил України.- К.: ЦНДІ ОВТ ЗС України, 2001.- Вип. 8.- С. 93 – 100.

СОЗДАНИЕ ЦЕНТРА ПСИХОЛОГО-ПСИХИАТРИЧЕСКОЙ И ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ – ОДИН ИЗ ПУТЕЙ ПОСТРОЕНИЯ ЕДИНОЙ СИСТЕМЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И НАДЕЖНОСТИ ЛИЧНОГО СОСТАВА ВООРУЖЕННЫХ СИЛ И ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ СТРУКТУР ТУРКМЕНИСТАНА

Галдеецкая И.Д., Золотарёва Е.А., Крупская О.О., Какаджанов Т.А., Мадусайнов Б.Р., Сергиенко А.В., Сергиенко Т.А., Цвигун А.В.

Резюме. В статье впервые проанализировано современное состояние построения, дислокации и технического оснащения Вооружённых Сил Туркменистана. Дана социодемографическая характеристика мобилизационных ресурсов Армии, Флота, Пограничных войск и специальных служб Туркмении. Освещены адаптированные и апробированные изменения в учебные программы подготовки военных психофизиологов квалификационного уровня магистр. Впервые предложена организационно-штатная структура построения единой системы психологической безопасности и надёжности личного состава Вооружённых Сил и правоохранительных структур Туркменистана.

Ключевые слова: психологическая безопасность, надёжность персонала, психофизиологический отбор, автоматизированная база персональных данных (реестр), медико-географическая разведка, психогигиена, психопрофилактика.

ESTABLISHMENT OF A CENTER FOR THE PSYCHIATRIC-PSYCHOLOGICAL AND PSYCHOPHYSIOLOGICAL EXAMINATIONS - ONE OF THE WAYS TO CONSTRUCT A UNIFIED SYSTEM OF PSYCHOLOGICAL SAFETY AND RELIABILITY OF THE ARMED FORCES AND SPECIAL STRUCTURES OF TURKMENISTAN

I.Haldec'ka, O. Zolotariova, T. Kakajanov, O. Krups'ka, B. Madusainov, A. Sergiienko, T. Sergiienko, A. Cvigun

Summary. The article first analyzes the current state of the construction, deployment, and technical equipment of the Armed Forces of Turkmenistan. Given the socio-demographic characteristics of resource mobilization Army, Navy, Border Troops s Turkmen special services. Covered adaptovannyye and aprbirovannyye curriculum reforms pidgotovki military psycho-physiologists qualification level magistr. First proposed organizational and staff structure of the construction of a unified system of psychological safety and security of the personnel of the armed forces and law enforcement agencies of Turkmenistan. **Keywords:** psychological safety, security personnel, psycho-physiological selection, automated database of personal dannyah (register), medical and geographical exploration, mental hygiene, psychoprophilatyk.

Keywords: psychological safety, security personnel, psycho-physiological selection, automated database of personal dannyah (register), medical and geographical exploration, mental hygiene, psychoprophilatyk.